

Актуальні проблеми сучасної дошкільної та шкільної педагогіки: Збірник науково-методичних праць молодих дослідників / За редакцією О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир: Поліграфічний центр ЖДУ, 2010. – С. 5- 8.

*Гужанова Т.С.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільного виховання
та педагогічних інновацій ЖДУ ім. Івана Франка*

Молодіжний клуб як одна із форм соціальної групи

Державна національна програма “Освіта” (Україна 21 століття), документи Уряду та Міністерства освіти та науки України визначили головне завдання позашкільної освіти та виховання, яке спрямоване на розвиток творчої особистості, здобуття підлітками та молоддю додаткових знань, умінь та навичок за інтересами, підготовку до соціально – громадської діяльності.

Однієї з форм, які дозволяють вирішувати питання соціалізації та виховання молоді є клуб за інтересами, де молода людина не тільки організує відпочинок та розважається, але, опинившись в ситуації відповідальної залежності, всебічно розвивається.

Данні про перші дозвіллі об’єднання зустрічаються ще у Давньої Греції. До них дослідники історії відносять гатерії. Прообразом клубу можна вважати й так звані давньоримські *collegia orificum* (“колегії ремісників”) Однак перше клубне об’єднання виникло у Англії у 1693 році – їм став клуб “Уайт” . Слово “клуб” англійського походження. Англійське “club” має такі значення: “збиратися разом”, “робити складчину”, “клуб”. Англійський клуб функціонував у спеціальному приміщенні й мав регламентоване членство. Людина, яка йшла до клубу зустрічалася з людьми свого кола, своїх інтересів. Кожен клуб мав не тільки свій кола знайомств, а й характер дозвілля, зміст бесід, думки, інтереси, звички, значки, деталі одягу, стиль поведінки. У США, за даними печаті, біля 40% жителів міст и 50% сільського населення є членами клубів та церковних організацій.

У нашому суспільстві клуб розглядається як вільне об’єднання людей, яке дозволяє краще організувати дозвілля. Виникнення перших дитячих клубних об’єднань відносять до початку ХХ століття. Однак насправді перший дитячий клуб (орнітологічного напрямку) був відмічений ще у 1868 році.

На початку ХХ століття клуби виникали в містах як невеликі об’єднання дітей, іноді родичів. У них організовували літературні вечори, розігрували шаради, декламували вірші, обговорювали прочитане, ставили вистави-імпровізації, разом ходили на екскурсії.

Більш масовий дитячий клубний рух почався з 1905 року й пов’язаний з ім’ям С.Т. Шацького. В дитячих об’єднаннях, які він створював, діти займалися співом, музикою, читанням, виданням рукописних журналів, працювали в майстернях.

Молодіжний клуб є формою позашкільної виховної роботи, яка відрізняється від виховної роботи школи.

В сучасному суспільстві система клубів займає особливе місце. Молодь, здійснюючи свій вибір, становиться членом будь якої системи, відчуває свою єдність, і ця система являє ядро молодіжної субкультури.

Клуб – це насамперед форма соціальної та професійної корпорації, своєрідна статусна група. Передумовами об'єднання є типовість соціального статусу означеної групи людей, котрий знаходить оформлення в відповідному стилі, формі і образі клубного життя [1: 223].

Соціально–психологічні ознаки клубу (як форми людського спілкування):

- *Соціальна однорідність* – людина ідентифікує себе зі значимою для себе соціальною групою, накладає на себе означені обмеження;
- Панування управління по горизонталі і відсутність твердої ієрархічної структури “лідерство – підлеглість”, *домінування міжособистих, експресивних відносин*.
- *Єдність ціннісних орієнтацій*, наявність ідеології, котра фіксує і оформлює ці цінності.
- *Соціально – психологічна опозитивність* – розподіл соціуму на “ми – клуб” та “вони – всі інші”.
- *Наявність внутрішніх норм, регулюючих відношення* в середині руху.

Можна виділити функції клубної діяльності:

- реалізація потреб дитини в спілкуванні;
- обмін формами організації вільного часу дитини;
- творча, інтелектуальна, організаційна самореалізація дитини;
- удосконалення знань і умінь дитини в обраному виді діяльності;
- додаткова освіта;
- навчання дитини здійснювати вибір діяльності групи та нести за це відповідальність [2].

Клубна робота обов'язково передбачає спілкування дітей та дорослих. Клуб – це світ суджень, суперечок, переживань, сумісного накопичення досвіду, особливий центр вільного спілкування.

Клубне спілкування включає в себе можливості, які дозволяють індивіду засвоїти систему спілкування і включитися в сумісну діяльність, а саме:

- задовольнити потреби у спілкуванні, яке являє собою провідну діяльність підліткового віку;
- розвиток навичок міжособистісної комунікації;
- оволодіння культурою спілкування;
- закріплення організаційних умінь та навичок.

Заняття в клубі реалізують такі цілі:

- формування у дітей інтересу в культурному спілкуванні з однолітками, батьками та іншими представниками суспільства;
- зацікавлення підлітків сумісної діяльністю;
- навчання формам та принципам спілкування.

Ефективність організації клубного спілкування визначається за такими показниками:

- задоволення підлітків спілкуванням, перебуванням у клубі, діяльністю, положенням у колективі;
- зміна мотивації діяльності, поведінки підлітка;
- перетворення інтересів підлітка у професійні наміри;
- розвиток вміння спілкуватися.

Ці показники можуть бути досягненні при наявності таких умов організації ефективного клубного спілкування:

- Коли підліткам дається можливість вибору форм і видів діяльності та спілкування. Активним суб'єктом людина стає в діяльності, яку обрала добровільно і самостійно за своїм бажанням та інтересами.
- Відповідність змісту спілкування інтересам і потребам дитини. Інтерес вказує на значимість та цінність для особистості предметів об'єктивного світу.
- Реалізація вікових інтересів, потреб підлітків у самовираженні, самоутвердженні і самовизначенні.
- Наявність різностатевої і різновікової аудиторії, що дозволяє накопичувати опит різних соціальних ролей.
- Ефективна взаємодія всіх компонентів педагогічної системи клубу.
- Дотримання законів і принципів організації дозвілєвої діяльності.

Для клубної форми спілкування молоді характерний рух від реалізації індивідуальних потреб, через включення в соціальну діяльність до соціально схваленого стилю життя.

Реалізація функції розвитку й духовно-ціннісної орієнтації припускає:

- Спрямування на такі цінності як, соціальний оптимізм, соціальна активність, демократизм, суспільне самоврядування, соціальна відповідальність;
 - Розвиток у школярів комунікативних и рефлексивних здібностей.
- Змістовні функції передбачають:
- Соціальний досвід з організації дозвілля;
 - Організацію взаємодії у сфері дозвілєвого спілкування дорослих та дітей на основі спільних інтересів;
 - Організацію досвіду самопізнання, саморозуміння;
 - Організацію соціального досвіду праці й відпочинку;
 - Індивідуальну педагогічну допомогу школярам у вирішенні проблем міжособистісної взаємодії;
 - Індивідуальну педагогічну допомогу в виборі улюблених занять, друзів і товаришів.

Дитячо-підлітковий клуб, в залежності від конкретних умов, може забезпечити: залучення школярів до занять фізичною культурою, включення в соціальне спілкування та гру з ровесниками та дорослими, спільне дозвілля. Заняття справою, що подобається людині забезпечує релаксацію, розрядку, зняття психічної напруги й рекреацію.

Схильність до клубних форм поведінки виникає у критичні періоди життя, наприклад, у підлітків – в період кризи перехідного віку, у молоді – коли вона бажає реалізувати свої творчі здібності. Таким чином, процес виховання може ефективно реалізувати свої функції, якщо в нього включати діяльність клубних об'єднань, які створюють умови для розвитку творчих здібностей, для задоволення потреб у спілкуванні, для самовираження, самоствердження, самовизначення.

Список використаної літератури

1. Советский энциклопедический словарь. – М., Советская энциклопедия, 1981. –1600с.
2. Возможности проявления самостоятельности подростка в условиях детского лагеря / Материалы научно-практической конференции. Всероссийский детский центр «Орлёнок». 2000.
3. Классному руководителю. Учебно-методическое пособие / Под ред. М.И.Рожкова. – М., Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 1999. –280с.